

Dr. Csermely Péter laudáció

Elhangzott 2010. szeptember 20-án a Magyar Tudományos Akadémia Felolvasótermében a Széchenyi Társaság Díja átadása alkalmával

Tisztelt hölgyeim és uraim!

Stresszfehérjék, hálózat kutatás, tehetséggondozó programok, kutatás alapján elkészített diagnózis az oktatás, a társadalom helyzetéről és megfontolt javaslatok a terápiára – ezek Csermely Péter professzor tevékenységének diákok, kutatók, pedagógusok, politikusok által ismert területei. A hétköznapi szemlélő számára egymástól távol álló területek, melyekben az elaprózódás a szétszórtság veszélye fenyegethetne. A kutató, akit jelen esetben méltán nevezünk tudósnak, hosszú évek kitaró munkájával megtalálta a kapcsolatot, az összefüggéseket az említett területek között.

„Akkor nem unatkoztam először az iskolában, amikor a kémia diákolimpiára készülve kétéves egyetemi anyagot kellett két hét alatt megtanulnunk, ez lekötötte az energiáimat.” (51.)

Itt érzett rá a kutatás lényegére, a szabadságra és a végtelenre, melyben egy új világ felfedezésének lehetősége vonzotta.

1978-ban az ELTE vegyészhallgatójaként membránkutatással kezdte a kutatómunkát a Semmelweis Orvostudományi Egyetem I.sz. Biokémiai Intézetében. A valóban jól felszerelt kutatóiparral az Egyesült Államokban, Martonosi professzor vezetésével ismerkedett meg a kalcium ATP-áz vizsgálata során. Itt sajátította el a szakma alapjait, 1985-ben tért haza. Kutatásai egy véletlen folytán új irányt vettek, a cinkionok világába került és sok meg nem értés után állítása beigazolódott. Az immunrendszer, a limfociták nem működnek cink nélkül. A cinkhez kapcsolódó kutatások nemcsak a kalciumionokhoz, hanem a kalciumfüggő jelátviteli enzimhez, a proteinkináz C-hez is elvezették. Ezután Bostonban, a felfedező Ronald C. Kahn professzor intézetében dolgozott, ahol egy világhírű kutatásba való bekapcsolódás helyett, a stresszfehérjék további kutatása mellett döntött, Magyarországon. Ez idő tájt talált rá s kevert nagy vihart a biokémikusok között a gyenge kölcsönhatások létének és fontosságának igazolásával. A munka folytatásával pedig olyan kérdések vetődtek fel, mint hogyan gyógyítják a stresszfehérjék a betegségeket, hogyan vesznek részt az evolúcióban, mi a szerepük a sejt működésében? A stresszfehérjék vizsgálata ettől kezdve új irányt vett, mert a hálózatos szemléletmód alkalmazása forradalmi gondolat volt. Mivel hálózatoknak van egy sor olyan tulajdonsága, melyek minden hálózatra nézve igazak, a kutatás tényei eredményesen alkalmazhatók szinte minden területen, többek között a társadalmi folyamatok vizsgálatában is.

„Ünnep volt ez a pillanat az életemben! Ünnep volt azért, mert hitemből fakadóan mindig is egy egységes világot éreztem, láttam magam körül, és nem tudtam elfogadni soha, hogy a világ a megismerés szempontjából tudományos diszciplínákra van felszabdalva. A hálózatok tudományosan is egybefoltozzák a világ képét bennem.” (Hálózatok büvöletében 73.)

A kutatási tapasztalatok és a világ hálózatos működésének felfedezése indította dr. Csermely Pétert a kutató diákok mozgalmának elindítására 1996-ban. Ezzel valódi hungarikum született, mert középiskolások korábban sehol nem vehettek részt a tudományos kutatásban. 300 magyar kutatót keresett meg, hogy hajlandó lenne-e középiskolás diákokat maga mellé venni. Az eredmény minden várakozását felülmúlta. Tizenhárom évvel később, több mint 10.000 diák ismerkedhetett a tudományos kutatás szépségeivel Magyarországon, Erdélyben, a

Felvidéken és a Vajdaságban. Több mint ötszáz tudományos eredmény születik évente. A legjobb nyolcvan ifjú kutató diák nyaranta Káptalanfüreden ismerkedik az ország kiválóságaival. Balogh János professzor egy látogatása alkalmával tömören fogalmazta meg értékteremtő munkájának lényegét „*Péterkém, te itt nem tudományt tanítasz a gyerekeknek! Te itt erkölcsöt tanítasz nekik, ami még a tudománynál is sokkal fontosabb!*”

Ma már cseh, svéd, francia követői vannak a KutDiák modellnek. A hálózat öt évvel később már diákirányítással működött. A stafétabot ma már Csermely Péter tanítványa, Révész Tamás vigyázó, értő kezeiben van.

A jó tapasztalatok egy újabb szervezet alakulását ösztönözték. A Nemzeti Tehetségsegítő Tanácsnak ma már 200 tehetséggondozó tagszervezete van, és megszületett a Magyar Génusz Program. A világon egyedülállóan az Országgyűlés egy 20 éves tehetséggondozó programot fogadott el, de a csoda mégis az, hogy 2009-re 150 ún. Tehetségpont alakult, egyetlen fillér nélkül.

2008-ban Sólyom László köztársasági elnök felkérte, hogy vállaljon részt a Bölcsék Tanácsa munkájában, hogy hálózatba szervezze az oktatásügyben az egymástól és ezzel a céltól is egyre inkább divergáló intézkedéseket. A helyzetelemzést és a javaslatokat a Szárny és teher című, 2009-ben megjelent kötet tartalmazza, melynek tételei az már oktatási kormányzat intézkedéseiben is felismerhetőek.

Több könyve közül néhányat említve:

1. Kutatás és közlés a természettudományokban (1999)
2. Stresszfehérjék (2001)
3. A rejtett hálózatok ereje (2006)
4. Hálózatok bűvöletében (2010)

Cikkek, interjúk, előadások sorozata tanúskodik a szorgalmáról és teherbírásáról.

Az EU Descartes díját barátjával, Sir David Attenborough-val vehette át, és nevét a Magyar Örökség könyve is őrzi.

2009-ben blogírásba kezdett. A rá magára és a hálózatok témakörére irányuló figyelmet fényesen bizonyítja az azóta történt 200 000 letöltés és a honlap eddig 25 000 látogatója.

Dr. Csermely Péter egyik példaképe gr. Széchenyi István. Amit saját bevallása szerint a legjobban értékeli a hatalmas életműben az a rendszerszemlélet és a gróf megszámlálhatatlan tervének – mondhatjuk – hálózatos működtetése.

A hálózatok bűvöletében c. vallomáskötetben így válaszol egy kérdésre:

„Melyek az álmaim? Ha néhány év múlva ezer tehetségpontunk lenne az országban, és ezek között jó néhány a leghátrányosabb térségekben működne, ha a csillogó szemű roma tehetségek tanárok, orvosok és ügyvédek lehetnének, ha a magyar tehetséggondozó modellért sorban állnának az EU más országai, akkor azt hiszem ezt a hajót is sikerült révbe kormányozni.

Ha szétnézek azokon a hihetetlen elkötelezettségű óvónőkön, tanítókon, tanárokon és sok-sok más tehetséggondozón, aki a hétvégéit, az estéit nem kímélve segít egymásnak, akkor úgy érzem, menni fog!

Ez az ország példát fog mutatni Európának. Megmutatjuk majd, hogy a válságokra van hosszú távú, felelős válasz, és ennek egyik legfontosabb eleme éppen az, amiben mi magyarok mindig is jók voltunk: a sokrétűségen alapuló túlélés, a tehetség és a tehetséggondozás.” (61).

Őszinte szívvel kívánom dr. Csermely Péternek és a minket is körülvevő hálózatnak, a magyar társadalomnak, hogy álmai, azaz közös álmaink valóra váljanak.
A Széchenyi emléklakett elnyeréséhez szívből gratulálok!

Köszönöm megtisztelő figyelmüket.

Kőrösiné dr. Merkl Hilda

